

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-42
Rokopisi naj se pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26/1

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpt.
Stane celoletno z mesečno prilogo „Mladi Korotan“ RM 5.—
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Evropski zemljevid

Minulo leto je evropski zemljevid do cela spremenilo in vse kaže, da bo novo leto risalo še mnoge nove meje. Beseda o državnih mejah, ki da so zgolj človeško delo, najde svoje polno potrdilo.

Evropa je štela še v septembru 1938 35 samostojnih držav. Na čelu evropskih držav je stalo pet velesil. Če jih navedemo po važnosti in velikosti, so bile to sledeče države: evropski del Sovjetske Rusije s 133 milijoni prebivalcev in 6 milijoni kv. kilometrov, Nemčija z 79 milijoni ljudstva in 583.000 kv. km, Anglija s severno Irsko 48 milj. prebivalcev in 243.000 kv. km, Italija s 44 milijoni ljudstva in 310.000 kv. km, Francija z 42 milijoni duš in 551.000 kv. km površine. Sile srednjega reda so bile Poljska (39 milj. prebivalcev, 390.000 kv. km zemlje), Španija (25 milj. prebivalcev, 505.000 kv. km), Rumunija 20 milj. ljudstva in 295.000 kv. km). Sledile so Jugoslavija (15 milj. prebivalcev, 248.000 kv. km), Čehoslovaška, Madžarska in nato 15 držav, ki imajo manj ko 10 milijonov duš, kakor Švedska, Finska, Norveška, Grčija, Bolgarija. Njim so sledile male države kakor Portugalska, Irska, Letonija, Litva, Estonka, Danska, Švica, Nizozemska, Belgija, Albanija in še osem držav-prikljancev.

Koncem leta 1940 je v Evropi preostalo samo še 22 držav. Trinaest držav je izginilo z zemljevida. Velesile so samo še štiri. Francija je prenehala biti velesila. Postala je država drugega reda in bi jo smeli prirediti Španiji. Poljske ni več. Rumunija je po številnih korekturah svojih mej prenehala biti država drugega reda. Čehoslovaške ni več, obstoja le še češko-moravski protektorat. Osem majhnih držav tudi ni več na zemljevidu. Skoro vse evropske države so zasedle tri ali štiri velesile. Ostalo je le še nekaj nevrtnih držav.

Največ ozemlja si je v minulemu letu pridružila Nemčija. K 673.000 kv. km, pri čemer vštetejemo Slovaško, ki se nahaja pod nemško zaščito, si je Nemčija do konca minulega leta priklopila nekaj manj ko 1 milijon kv. km, tako da je danes pod neposredno nemško oblastjo 1.596.000 kv. km evropske celine. Prebivalstvo se je od 89 milijonov pomnožilo za 71 milijonov na 160 milijonov duš. Danes so pod nemško upravo zasedena Francija, zahodna Poljska, Nizozemska, Belgija, Danska, Norveška, Gdansk, Luksemburg in anglo-normandski otoki.

Druga država, ki je imela največ koristi od nove porazdelitve v Evropi, je Sovjetska Rusija. Pred dobrim letom dni je imela 170 milijonov prebivalcev na 21 milijonih kv. kilometrov, všteti Azijo. Z razmerno malimi žrtvami je Rusija v minulemu letu povečala svojo posest za okrogla pol milijona kv. km z 21 milijoni prebivalcev. Niene pridobitve so te-le: Vzhodna Poljska (12 milijonov duš in 195 tisoč kv. km zemlje, rumunska Besarabija 4 milijone prebivalcev na 50 tisoč kv. km, Litva (3 milj. prebivalcev, 60.000 kv. km), Letonska (2 milj. ljudi, 66.000 kv. km), Estonka (1 milijon ljudi in 48.000 kv. km zemlje). Finska je prepustila Rusiji ozemlje, veliko ko Švica, a s komaj 2000 osebami, ker se je prebivalstvo prepuščenega ozemlja preselilo v Finsko.

Tretja sila, ki je v tej vojni povečala svojo posest, je Italija. Italija meri z Albanijo vred 338.000 kv. km in ima 46 milijonov prebivalcev v Evropi. Italija je hkrati ena redkih držav, ki si je pred leti pridobila ogromno kolonialno ozemlje v Abesiniji. Po zaključku francosko-nemške vojne je pridobila še 800 kv. km francoskega ozemlja z 800

prebivalci in po izbruhu vojne v Afriki je zasedla prvo angleško kolonijo, afriško Somalijo.

Izgube na površini sta utrpeli lani Francija in Anglija. Nezasedena Francija obsega 251.000 kv. km s 16 milijoni duš, to je manj ko polovico prejšnjega ozemlja in le dve petini celotnega francoskega prebivalstva. Anglija je po eni strani zgubila Somalijo in normandske otoke vstric jugozapadne francoske obale. Ameriki je prepustila več oporišč, manj važnih po površini kakor po legi. Zasedla pa je Farerske otoke, ki so bivša danska lastnina, in Islandijo. Kakšne spremembe glede političnih

mej prinese novo leto? Kako bo izgledal končnoveljavni evropski zemljevid? Ali imajo morda prav oni, ki celo trdijo, da prej ali slej doživimo Zedinjene države Evrope po ameriškem vzorcu. Pa vsa ta nedvomno mikavna vprašanja so manj pomembna, če si predočimo dejstvo, da niso države, marveč narodi, ki tvorijo Evropo. Führer sam je v svoji novoletni poslanici zapisal, da se približuje bodočnost, ko ne bo več odločevalo zlato marveč narodi. „Prihaja tisočletje, ki bo v znamenju narodov!“ Na svoj način potrjuje to napoved minljivost držav in državic v minulemu letu.

Vojna se vedno bolj ostri.

Izveček iz poročila nemške vojaške komande:

9. januarja: Bombniki so bili na poedinih poletih nad Anglijo, pri čemer je bila med drugim zadeta neka trgovska ladja z 10.000 BRT. V jugovzhodni Angliji je bilo bombardirano vojaško taborišče.

10. januarja: Letala so bila na izvidnih poletih do severne Škotske. Bombardirala so Manchester, London in Liverpool. V noči je nasprotnik napadel kraje zapadne Nemčije, pri čemer je bilo 20 mrtvih in nekaj ranjenih civilistov.

11. januarja: Nemška podmornica kap. v. Stockhausen je skupno potopila BRT 101.530 nasprotnih ladij. Letala so bila na oboroženih poletih in so polagala mine pred angleška pristanišča. Poizkus podnevnega poleta angleških letal v Francijo je končal s tem, da je bilo sestreljenih 8 sovražnih bombnikov. Nemške letalske skupine so prvič nastopile v Sredozemlju, ponoči pa so bombniki napadli Portsmouth.

12. januarja: Nemška letala so bila na oboroženih izvidnih poletih nad Anglijo. Potopila so dva parnika. V Sredozemlju so nemška letala zadela angleško križarko in več drugih vojnih ladij. Ponoči je bil izvršen napad na London. Nasprotnik je vrgel bombe na severno-nemške kraje.

13. januarja: V noči so bombniki napadli London in južno obrežje. Nasprotnik je skušal doseči zasedeno ozemlje in pri tem izgubil 3 letala. Angleška letala so vrgla bombe na Bayreuth in izgubila 4 enote.

Izveček iz poročil italijanske vojaške komande:

9. januarja: Po predaji pristanišča Bardia v Cirenajki ni bilo posebnih dogodkov. Nasprotna letala so vrgla bombe na kraje v Benghasi in Tripolitani. V Albaniji so se vršile lokalne praske. Ital. letala so z vidnim uspehom bom-

bardirala Solun in sestrelila 5 nasprotnih letal. Angleška letala so se nahajala nad Eritrejo in Somalijo, v Italiji so vrgla bombe na Neapelj in Palermo. Ital. podmornica je potopila sovražno.

10. januarja: V Albaniji je delovala artiljerija, ital. letala so metala bombe na oddelke in vozove med njihovim transportom. Ital. mornarica je napadla grška obrežna oporišča, skupine ital. bombnikov pa nasprotno pomorsko formacijo ter zadele vojno ladjo. V Cirenajki se vršijo boji okoli Tobruka. Ital. letala so vrgla bombe na Sollum, sovražna pa na Messino. Dve ital. podmornici sta potopili grški parnik „Anastazija“ in angleški parnik „Shakespeare“. Potopljeni sta bili angleška in francoska podmornica.

11. januarja: Zadet je bil angleški letalski nosilec, nadalje neka angleška križarka. Ital. letala so napadla Malto. V Albaniji se vršijo krajevni boji, pri čemer so bili nasprotnikovi napadi zavrnjeni. V Cirenajki se vršijo boji okoli Tobruka in Giarabub. Angleška letala so metala bombe na Tobruk in Benghasi. Na sudanski fronti so bili zavrnjeni sovražni oklopni vozovi. Angleška letala so ponoči bombardirala Palermo.

12. januarja: V Albaniji se vršijo napadi in protinapadi. V Sredozemlju so bila nemška in ital. letala na izvidnih poletih. V Cirenajki deluje artiljerija, v vzhodno afriških predelih pa patrolje. V sicilskem kanalu se je vršila pomorska bitka, v kateri sta bila potopljena angleška križarka in ital. torpedni čoln. Izveden je bil zračni napad na Turin.

13. januarja: V Albaniji nič posebnega. V Cirenajki ostri boji okoli Tobruka. Na morju je bila zadeta večja angleška pomorska enota. Na sudanski fronti so bili zavrnjeni nasprotnikovi izpadi. V Italiji so bila ponoči bombardirana mesta Turin, Benetke in Catania, pri čemer sta dve angleški letali prisilno pristali.

Nemčija in Rusija.

Dne 10. januarja so bila v Moskvi zaključena rusko-nemška gospodarska pogajanja, ki so trajala od konca oktobra. Novo sklenjena pogodba urejuje medsebojni blagovni promet in sicer predvideva ruske dobave izdelkov nemške industrije in nemške dobave ruskih surovin, nafte, živil in predvsem žita. Določene eksportne količine so višje od lani. Pogodba je veljavna do avgusta 1942. — Istočasno so bila zaključena pogajanja o izselitvi Litvancev, Belorusov in Rusov iz nemških predelov v Rusijo in Nemcev iz bivših baltičskih držav v Nemčijo. Pogodba urejuje tudi vprašanje premoženja izseljencev.

Izjava angleškega gosp. ministra.

„Völk. Beobachter“ od minule sobote se bavi z nedavnimi izjavami angleškega gospodarskega ministra Laytona. Minister je priznal, da je bilo leto 1940 uspešno za Nemčijo in da je vojaška premoč Nemčije napram Angliji po razsulu Francije in po nemškem prevzemu francoske vojne industrije v razmerju 5 proti 1. Produkcijska sila držav osišča je izredna in postavlja Anglijo pred težaven problem. Nemčija razpolaga z letnimi 42 milj. ton jekla, dočim znaša angleška produkcija komaj 15 milj. ton. Svoj trumf je minister izigral s trditvijo, da računa Anglija na ogromno produkcijsko silo Amerike, svojih dominijev in kolonij in da pomeni Amerika za Anglijo neizčrpljiv arzenal vojnega materijala. „Völk. Beobachter“ dostavlja, da se nahaja med ameriškimi stricem in angleškimi otoki velika voda, katero obvladajo nemške podmornice, in nemški letalci so gospodarji angleških otokov, tako da se bodo namere dobrega strica morale izjaloviti.

Mirna Bolgarija.

V Bolgariji in še v drugih balkanskih državah so se minuli teden razširile vznemirljive novice o predstojećih velikih dogodkih na Balkanu. Bolgarski vladni krogi so te novice odločno zavrnili, poluradni list „Slovo“ pa je zapisal, da ima Nemčija prej ko slej željo, da jugovzhod obvaruje pred vojno. Nemška diplomacija se vneta trudi za ohranitev miru v Podonavju in na Balkanu. In izključna zasluga Nemčije je — tako piše bolgarski list —, če so se angleške namere na Balkanu doslej izjalovile.

Turški cilji.

Ob začetku parlamentarnih počitnic je turški ministrski predsednik Saydam podal zunanjepolitični pregled svoje države. Dejal je med drugim, da hoče Turčija za vsako ceno ohraniti svojo varnost. Vse dogodke političnega in vojaškega značaja zasleduje Turčija z največjo pozornostjo, a tudi v največjem miru. Vlada bo ljudstvu zajamčila vsakdanji kruh, obleko in kurivo, dvignila bo kmetijsko proizvodnjo, v velikih mestih pa uvedla enoten kruh.

Roosevelt.

V nedavnem govoru je ameriški prezident Roosevelt izjavil misli, ki so jih države osišča zavrnile kot zavestne potvorbe in namerno izzivanje. Med drugim je dejal, da sta varnost in bodočnost Zedinjenih držav neposredno ogroženi, kajti če propade obramba demokratskega sistema, bodo zmagalci gospodarji vseh narodov in bogastev Evrope, Azije, Afrike in Avstralije. Glede Amerike je menil, da neposrednega napada sicer ni pričakovati, ker so vmes ogromne razdalje, da pa so na delu tajni agenti, ki skušajo doseči česar nasprotnik ne more izvesti s pomočjo svoje vojske. Končno je še izjavil, da Amerika ne bo priznala od napadalcev ali pod pretvezo pomirjenja narekova-

V podzemskem Londonu.

Tudi Anglija je organizirala zimsko pomoč za revne in potrebne. Člani angleške zaščite pred zračnimi napadi pobirajo prispevke v prostorih podzemskih kolodvorov, koder so zaklonišča revnejših ljudi.

Associated Press — Zander M

nega miru. — Najostrejšje so na Rooseveltov govor odgovorili japonski listi, češ, da Roosevelt zasleduje politiko katastrofe, katero mora odklanjati ves svet. Po govoru so se odnošaji med Ameriko in Japonsko silno zaostri in iznenadenja niso izključena. — Kongresu je Roosevelt predložil proračun za leto 1942, v katerem je predvidenih 17.854 milijonov dolarjev izdatkov, od katerih je namenjenih za oborožitev celih 10.000 milijonov dolarjev. Končno je Roosevelt napovedal, da bo terjal še nadaljnje milijarde za dobavo vojnega materiala Angliji.

Okno v svet

Zasledovana italijanska podmornica, ki je bila v globini zadeta od težke povodne bombe, je torpedirala v Atlantiku sovražno pomožno križarko in še nek parnik s 3000 BRT.

Nacionalni Arabci so izvršili atentat na transjordanskega emirja Abdulaha. Vrgli so nanj ročno granato, emir pa je ostal nepoškodovan. Abdulah je Angliji prijazen arabski voditelj.

Führer je odklikoval kapitana-poročnika Schepke z dobavim listom k viteškemu križcu železnega križa.

Angleški listi se pritožujejo, da vršijo v bombardiranih mestih vlomilci svoj nečedni nočni posel.

V slovaških gozdovih so se pojavile velike tolpe lačnih volkov, zbog česar so oblasti odredile, da smejo prebivalci v gozdove samo oboroženi ali v spremstvu.

Angleška vlada vodi pogajanja z irsko vlado za dobavo mesa in mesnih izdelkov, katerih pomanjkanje je vedno bolj občutljivo.

Inozemski listi poročajo, da je bilo v prvih treh januarjskih nočeh vrženih na irsko zemljo več zračnih bomb. Nemška vlada je uvedla preiskavo in ugotovila, da bombe niso bile nemškega izvora. Medtem je irska vlada vložila v Berlinu protest in je dobila obljubo, da bo nemška vlada izvedla natančno preiskavo.

Nekatere argentinske kraje je zadelo strašno neurje z viharji in povodnijo. **Vsled ustavitve slehernega prometa** v mestu Southampton je Amerika uknila v mestu svoj konzulat.

Nad 40.000 knjig je zamogla nar. soc. stranka v deželi poslati vojakom na fronto. Knjižna zbirka za vojsko se nadaljuje.

Japonski admiral Namakura je priobčil članek, v katerem pravi, da je nova ureditev Vzhodne Azije življenjsko vprašanje. Japonske in da bi tozadevni ameriški pritiski lahko dovedel do spopada med obema državama.

V London je prispel Harry Hopkins, posebni poslanik ameriškega prezidenta Roosevelta.

Prezident Turčije, İnönü, je bil na inspekcijskem potovanju po Traciji.

S 1. februarjem bodo v Irski odstranili vse kažipote in druge krajevne označke.

Bolgarija hoče ohraniti mir in red na Balkanu, tako je izjavil bolgarski min. predsednik Filov ob svojem povratku z Dunaja, kjer se je nekaj dni zdravil.

Kanadska vlada bo zgradila vzdolž

obrežja ob Tihem morju več letalskih oporišč za zračno vojsko Zedinjenih držav. Za gradnjo je namenila 13 milijonov dolarjev.

V New-Yorku je požar upepelil 100 stanovanjskih hiš.

Samo četrtinka londonskega prebivalstva ima prostora v zakloniščih, je izpovedal član angleškega zdravstvenega ministrstva. Vseh Londončanov je okroglo 10 milijonov.

Novice iz naše države

Narodni socializem in kmetijstvo.

Pod gornjim naslovom prinaša „V ö kischer Beobachter“ razmišljanja sledeče vsebine: Tudi iz gospodarskih ozirov narodnemu socializmu nikakor ni zaželeno gospodarstvo s pretežno industrijskim značajem, marveč na najširši kmetijski podlagi. Za to bo po vojni treba premostiti prepad med življenjskim staležem kmetov in meščanov. Kmetijstvo jamči za procvit narodnega občestva, oživlja notranja tržišča in daje narodu vedno nov naraščaj. Glede bodoče agrarne politike Nemčije velja Führerjevo naročilo: „Ne pozabite, da je najsvetejša na tem svetu pravica do zemlje, ki jo nekdo sam obdeluje, in kri, ki se prelije za zemljo, je najsvetejša žrtev“.

Zaposlitev inozemcev.

Delovni minister je naročil, da je treba ločiti inozemske delavce po njihovi narodnosti, ker je to potrebno iz vzrokov njihove oskrbe in še iz drugih pogledov. Vojni dogodki so prinesli, da so bili najprej zaposleni poljski delavci v vojno-važnih podjetjih in šele nato so bili zaposleni danski, nizozemski, belgijski, francoski in italijanski delavci. Narodna pripadnost delavcev je bila doslej pri zaposlitvi samo delno upoštevana. Po novi odredbi bo delitev delovnih moči po narodnosti strožje izvedena.

Šolska spričevala odpravljena.

Prosvetni minister je za vso državo odredil, da se namesto spričeval na ljudskih šolah uvede šolska knjižica (Zeugnischeft), v kateri bodo navedena vsa spričevala od prvega do zadnjega leta šolske obveznosti. Knjižica ostane do zaključka šole šolska last. Redi v šolskih disciplinah se ne beležijo več v številkah, marveč z nazivi (prav dobro, dobro, zadovoljivo, zadostno, pomanjkljivo, nezadostno). Vsakokratno spričevalo v knjižici podpiše oče ali namestnik.

Stroge kazni za „črne“ kolone.

Drž. sodišče je nedavno sodilo nekega dunajskega gostilničarja in trgovca ki sta brez dovoljenja kupila in zaklala 31 svinj in 6 prašičev. Obsojena sta bila vsled zločina proti odredbi o vojnem gospodarstvu, kar sta kljub poznanju

zakonov zlohotno postopala. Ta sodba dokazuje, da se nepostavno klanje živali neizprosno kaznuje.

Uspeshi pokrajinske cestne zbirke.

V dneh 4. in 5. t. m. za zimsko pomoč nabrane svote se na posamezne okraje dežele sledeče razdelijo: Šmohor 6500, Celovec 63.000, Lienz 13.137, Spittal 28.000, St. Vid 36.696.28, Beljak 33.000, Velikovec 10.200 in Wolfsberg 15.000 mark.

Vesti iz Jugoslavije

Odločno za mir.

Beograjski list „Vreme“ je nedavno zapisal to: „Jugoslavija ostaja neomajeno na svoji dosedanji politiki popolne nevtralnosti. Če pa se zgodi, da bi kdo ogr žal naše koristi, se bomo znali braniti tako, kakor smo se znali vedno. Mi si ne moremo dovoliti luksuza, da bi se navduševali za eno ali drugo vojskujočo se stranko. Jugoslavija trdno upa, da bo mogla uživati mir tudi nadalje. Jugoslovanska politika zasleduje samo jugoslovansko korist in so ji prepri in vojske izven njenih meja malo mar.“

Hrvati za intenzivno delo.

„Hrvatski dnevnik“ je nedavno zapisal: Banovina Hrvatska obstoja že eno leto in je zato čas, da preidemo na intenzivno delo. Negativne elemente je treba odstraniti iz javne uprave, da se bo moglo narodno življenje razmahniti tako, kakor to zahteva novi čas.

Za zimsko pomoč.

Začetkom leta so v kraljevini priredili teden zimske pomoči. Na pobudo kneginje Olge je bil ustanovljen poseben odbor za vso kraljevino. K sodelovanju so pritegnjena vsa kulturna in socialna društva v državi. Teden zimske pomoči je kneginja Olga otvorila s posebnim nagovorom. Nato so imeli cerkveni knezi Jugoslavije po radiu nagovore, v katerih so priporočali prebivalstvu nujnost sodelovanja za pomoč revnim in potrebnim državljanom.

Preskrba prebivalstva z živežem.

Kmetijski minister je ustanovil po-

sebno ravnateljstvo, katerega naloga je organizacija prehrane v državi. Ravnateljstvo bo v občinah ustanavljalo posebne urade za oskrbo in konzumne enote pri gospodarskih podjetjih posredovalo bo posojila kmetijstvu in urejevalo njihova odplačila. Občinski uradi za oskrbo bodo kupovali in prodajali živila po nabavni ceni. Gospodarska podjetja z nad 50 delavci bodo družila delavce v konzumne enote, katerih naloga bo cenena oskrba delavcev z živili.

Oddaja moke v Sloveniji.

Od novega leta naprej oddajajo trgovci odjemalcem na mesec po 4 kg na odraslo, na otroke manj in na težke delavce več pšenične moke. Koruzna in ostala moka se svobodno prodaja. Pekarne v banovini prodajajo v novem letu tako imenovani ljudski kruh, izdelan iz 40% enotne presejane pšenične in 60% koruzne moke. Količine finega peciva v vsaki občini in pekarni se znižajo na polovico dosedanje višine. Mlini, uvozniki in veletrgovci so dobili nalogo, da prijavijo svoje zaloge pšenice in moke.

Spet: naša mladina!

Oči premnogih izmed nas so uprte v bodočnost, ki se odpira. Ko bo spet mir v deželi in se bodo vrnilo sinovi-vojaki v svoje domačije in ko se bo v naše vasice naselilo življenje, nemoteno po velikih in razburljivih dogodkih zunanjega sveta. Ko se bodo razcvetele mlade družine in bodo zaživele polno samosvoje življenje. Ko bo narod zamogel posvetiti vse svoje mladostne sile svojemu kulturnemu in gospodarskemu procvitu. A vse te lepše in umestne nade so resnične le tedaj, če jih trajno in stalno povežemo z mislijo na mladi, rastoči rod, ki je slovenski koroški narod jutrišnjega dneva. Nič nam ne more hasniti še tako prijetna prihodnost, če je bo deležen samo stari rod, polahno odhajajoč v večnost, in če ne bo svojih nad in idealov mogel izročiti v roke mladim sinovom in hčeram, ki bodo za svojimi očeti in materami nositelji slovenskega duha in slovenske misli. Kdor izgovori besedo „bodočnost“, je hkrati izgovoril besedo „mladina“ in kdor pravi, da skrbi za prihodnost, mora skrbeti za mladi rod, ki je rod prihodnosti.

Res je pogled na trenutno usodo slovenske koroške mladine vse prej ko razveseljav. Naša mladina je v neposredni nevarnosti, da jo prilike opravijo za dragoceni zaklad narodne kulture. Preti ji vsega pomilovanja vredna vloga kulturnih brezdodomincev. Vendar ne bo nad tem vsekakor žalostnim dejstvom nihče klonil glave in izgubljal poguma, dokler živi v njem zavest, da je na usodi svoje mladine sam brez sle-

Dodlistek

OTROCI SOLNCA

Novela.

Spisal Ivan Pregelj.

(17. nadaljevanje.)

Helena je opazila, kako mučno je to dirnilo njegove hčerke in kako so se spogledale v zadregi.

„Da, da,“ je mislila, „mame nimajo in moški so čudni, čudni.“

„Kadar jim branim,“ je govoril Tonejec, „tolčejo za stavo, kadar pa prosim, nočejo.“

„Ah, molči, papa!“ je vzkliknila Veronika, „Ti godbe ne razumeš.“ Nato se je obrnila k Heleni in rekla:

„Ali bi ti hotela peti? Napravili bomo veselico za Prešernov spomenik. Gospod geometer bo pel „Mornarja“. Ne veš, kako čudovit bariton ima.“

Helena je povesila oči.

„Morda bi pela, a kaj?“

„Kar izbereš. Kaj iz Prešerna bi bilo najpriljubnejše.“

„Prav.“

„O Vas, gospod učitelj, smo tudi že govorili. Vi morate govoriti!“

„Nisem govornik, gospodična, nisem govornik,“ se je opravičeval.

„Celo pisatelj,“ je vzkliknila Slavica.

„Pomislite, že devetnajst dnevnikov je napisal in eno razpravo, o, o, o — o čem že, gospod Sivec?“

„O herbariziranju,“ je odgovoril.

„Da,“ je rekla deklica, „in devetnajst dnevnikov.“

„Samo šest,“ se je nasmehnil učitelj, dvignil čašo in pil, da se mu je zaletelo.

Helena je vstala in dvignila kozarec. Še enkrat so trčili. Koncipijent je čakal, da bi Helena tudi z njim. Helena ga je nekako prezrla. Učitelju je bušila kri v glavo. Čutil je, da se mu je trak pri sviticah znova razvezal. Ves zmeden se je poslovil. Silil je prvi skozi vrata in odhitel.

Slavica je zaklcala za njim; ni je več slišal. Koncipijent Povšič je šel ob Heleni in je govoril:

„Poštetjak od nog do glave, ta Tonejec, ampak starina, gospodična, in skoraj malo netakten, kar ste gotovo opazili.“

„Nič nisem opazila,“ je rekla hladno. Ob vratih so skoraj trčili ob Poznika.

„Povsod sem zadnji,“ se je nasmehnil in pozdravil.

Helena je iztegnila roko nekam nagonsko. Poznik jo je prijel in burno stisnil. Tako čudno naglo se je vse to zgodilo, da koncipijent ni niti opazil. Poznik pa je premišljal o Heleni: „Ali mi je stisnila roko v slovo ali v spravo?“

In je zaključil:

„To je, jaz sem prehudo stisnil.“

Razmišljeno je potrkal pri Tonejcu. Odprla je Alma. Sestre so ga radost-

no vleklo v sobo. Bil je videti še višji in še močnejši v nizki sobi.

„Dobro, dobro,“ se je smejal. „Ena goduje, samo to mi še povejte, katera?“

„Izbiraj, izbiraj,“ se je smejal Tonejec, „kateri boš dal jabolko?“

„Saj nisem Páris,“ je vzkliknil, „da bi jih cenil.“

„Páris in njegova sodba!“ je bušil Tonejec v smeh. „Francè, to bo nočoj še smeha pri Zofiji. Párisova sodba!“

Dekleta so zardela.

„Papa, sirovež si!“

„Ne kvantaj!“

„Ali si se ga že nabral?“

„No, no, no,“ jih je pogovarjal oče. Dve tihi solzici mu je opazil v Veronikinih očeh. Postal mu je tesno in se je nerodno sklonil nad njo in jo poljubil v čelo . . .

* * *

Ko so ostali sami, so dekleta razgrnile Koširjeve darove in so našle kuverto z denarjem.

„Papa!“ je vzkliknila Veronika razvneto. „Glej!“

„Tisto daj meni, bom dal k doti,“ je rekel Tonejec.

„Papa, doto hraniš?“

„Ali vsem?“

„Vsem.“

„Koliko, papa?“

„Tega ne povem.“

„Tāk povej no, papa!“

„Koliko imam jaz?“

„Pet hrušk.“

„Pa jaz?“

„Pet bušk!“

„Pa jaz?“

„Pet uši!“

In zopet so vzkliknile v zboru:

„Papa, sirovina si!“ —

Tisto uro je zaključil učitelj Sivec takole in je rekel:

„Prav za prav je sramota, da se s francoščino še nisem bavil.“ —

* * *

Geometer Poznik se je šetal ob jezu in ogledoval kraj. To ni bila sicer njegova stroka, a mimogrede se je včasih zajemal za inženerske študije. Bila je nekaka objestna slabost v njem. Rad je ugovarjal tovarišu uradniku, inženjerju Kvapilu, čigar govorice ni mogel. Zdaj je bil prehodil ves kraj, odmeril daljo bregov in nekako doumel položaj. Ni pa mu bilo popolnoma jasno, kako bi šlo z električnimi napravami ob povodnji, ki sežejo do šest metrov visoko. Videl je zapreke v skrajni tesnosti bregov niže doli po reki. Ti bregovi zavirajo vodo, če naraste, da se jezi daleč po dolini navzgor. V svoje načrte zamišljeni geometer ni opazil Koširjeve Slavice, ki je prišla z vrta po lazu. Zleknil se je v travo in si zažgal cigareto. Previdno je stopila deklica možu za hrbet in mu zakrila z rokami oči in se popočila v basu. (Dalje sledi.)

herne krivde. Za poedinca kakor za narod velja zapoved, naj vrši svojo dolžnost po svojih najboljših močeh, in božje oko bo čuvalo nad njim in njegovo usodo. Naj si je položaj katerega koli naroda tak ali tak, če vrši narod nadnaravno in naravno zapoved, je dobro zavarovan in začuvan v rokah vse-mogočne Previdnosti. Zato si moramo glede bodočnosti naše mladine in našega naroda staviti edino vprašanje: ali vršimo mi svojo dolžnost? Ali mi očetje in matere, bratje in sestre posredujemo svojim malim, kar zahteva od nas zapoved vestnega očetovstva, resničnega materinstva, iskrenega bratstva in sestrinstva? Manj važno je drugo vprašanje: ali je naša opora malim tudi izdatna dovolj za dober njihov duhovni in duševni razvoj? Saj so tudi naši malčki božja stvar in deležni božje ljubezni in to tembolj, čim vestnejši so bili njihovi stariši in odrasli v dejavni ljubezni do mladine.

Gornje velja o narodu vobče: **ni tako važno, ali je narod mojster svoje usode, brezpogojno in nujno pa je, da narod dejavno hoče množiti svoj procvit in blaginjo.** Kdo na svetu — poedinci, družine, narodi — bi sploh smel trditi, da si sam iz lastne moči kuje svojo bodočnost, ko pa ga zamore streti in uničiti že naslednji trenutek v tem svetu, ki je kljub tolikim iznajdbam in taki učenosti še prepoln nerešenih zagonetk in prenatrpan nevidnih, od človeka neodvisnih sil? **Le tisti narod dela resnično za svoj kulturni procvit in gospodarski razmah, ki posveča največji kos svoje ljubezni, svoje hvaležnosti prednikom, in svoje udanosti Stvarniku, ki mu je vdihnil življenje, rastoči svoji mladini.**

Pred mesecem so se zbrale na tečaju Slovenske prosvetne zveze v Celovcu zastopnice našega ženstva in med njimi številne mlade matere. Našo družino so si izbrale za snov svojih razmotirvanj in v družini zrlle predvsem slovenskega otroka. Govornice so nanizale nebroj zlatih misli in dragocenih pobud za dobro vzgojo naše mladine. Med pobudami je bila tudi ta, naj sleherni naš otrok prejkoslej izve, da je Slovenec. Mati, ti mu položi v usta besedo: **Slovenec sem! Slovenska mati me je rodila! Ljudje Slovenci so okoli mene. Slovenski je svet, v katerem živim! Slovenska je prošnja, ki jo molim k Vsemogočnemu! Slovenska je pesem, ki take prijetno udarja ob moje uho! Slovenska je govornica, katere se poslužujem! Slovenski narod je, kateremu hočem posvetiti svoje sile in moči!** In zgodil se bo ob teh navidezno tako nebitvenih spoznanjih čudež, da bo vse okoli otroka in v otroku zadobilo svoj dvojni pomen in poglobljeno vrednoto. Mati in sestra bosta svoje materinstvo in sestrinstvo doživeli v novi vsebini. **Srečen oni otrok, ki se zamore narodno vzbuditi v okoliščini svoje družine, ker si bo v družinskem doživljanju svoje narodnosti ote! najlepši kos narodnega žitja in bitja!** In blagor družini, ki si je poleg gospodarske svoje naloge osvojila tudi svojo kulturno nalogo! Iz njene polnosti črpajo njeni mladi in stari udje vedno novih sil za uspešen življenjski boj.

V slovenski vzgoji naše mladine je naše prvo in glavno delo za bodočnost. **Tod moramo storiti svojo dolžnost v polni meri, potem pa nam je naš pogled v prihodnost upravičeno veder in upopoln!**

ro.

Razgovor. Zajca se pogovarjata: „Ni je socialne pravičnosti za nas kunce. Medtem ko jedo ljudje naše tovariše v gozdu na karte za meso, smejo pohrustati domače kunce, ki smo bolj debeli in mastni, brez posebne izkaznice.“

Važen poklic. „Iz postelje sem dal vreči že na tisoče ljudi, gospodična.“ — „Kakšen mogočnejš pa ste, gospod?“ — „Trgovec z budilkami.“

Navihanec. Mihec očetu: „Oče, gospod učitelj te je psoval.“ — „Kako to?“ — „Rekel je, da sem jaz prešček!“

Pokvarjenost. Jaka: „Tale otrok je bil rojen v zaporu!“ — Miha: „Neverjetno! Tako majhen, pa že tako pokvarjen!“

ČE HOČEŠ, TUDI MOREŠ! NAJVEČJA MOČ NA SVETU, TO JE VOLJA!

(Anton Aškerc)

Po domovini naokrog

Zarjavela puška.

Janez Jalen.

Pod kapom za hlevom na Razgledni planini je kakor sneg bel gorski zajec izbrskaval uvele bilke trave.

Pred vrata pastirske kočje je privohala lisica, smrček je dvigala komaj za palec visoko nad zmrzli sneg. Zajec se je potuhnil kakor mrtev za zamet, lisica se je pa potegnila med ruševje, obstala, prisluhnila, posegla z mehko šapko tik poleg veje pod sneg. Zacrivila je miška. Drobna kapljica krvi je zažarela na lesketajočem se snegu. Rdečkasta roparica je pa odbrzela v goščavo in najostreje oko bi ne prepoznalo v zamrzlem snegu njenega sledu. Še pes bi moral imeti dober nos, da bi jo dvignil iz ruševja. Zajec je spet oživel in znova začel stikati okrog hleva.

Počasi je vstajalo izza gorá mrzlo in veliko zimsko sonce in čedalje niže ovijalo zasnežene gore v ognjenordec soj. Ne kaj prida daleč za bohinjškimi gorami so se zamolklo oglasili topovi: „Bum, bumm, bumm.“

Previdno na vse kraje se razgledujoč, kakor srnjak, ki se namerja, da se gre past na odprt svet, je stopil iz gošče napol dorasel fant. Alešev Joža. Iz obsežnega nahrbtnika mu je dokaj čez glavo štrlelo močno toporišče. Ko se je prepričal, da ga prav nihče ne more slišati, je zamrmral: „Le kako si morejo v tem mrazu, v visokih, od sonca tako rožnato obsevanih gorah ljudje streči po življenju. Človek pa še žival težko ubije.“

„Bum, bumm, bumm,“ mu je odgovorilo iz daljave.

Zajec se je postavil kakor majhen, v bel kožušček oblečen možic, pomigal z ušesi, spazil človeka, udaril s skoki ob zamrzi sneg, odskakljal v višavo in se kar izgubil v bleščočem se snegu.

Ne zavoljo zajca, zavoljo gamsov, ki jih je spazil med zadnjimi meseci, se je Joža po prstih bližal koči in tiho vstopil. V noge ga je zeblo. Ni imel kaj prida čevljev in lačen je bil. Zakuril je na prostornem ognjišču, se sezul, dejal sušit obutev in si grel noge. Ogenj je dogorel v perišče žerjavice. Joža je zagrebel vanjo dva, komaj za dober oreh debela krompirja. Iz pograda je potegnil pest slame, jo zatlačil v čevlje in jih kar na boso nogo spet obul.

Stopil je k oknu: „Eden, dva, tri... Enajst jih je. Levi kozel bo imel še največ mesa. Da imam boljše puško, bi ga kar skozi okno podre.“

Potegnil je iz goljufivega toporišča cev, jo privil na kopito, dvignil prazno puško in pomeril skozi okno na gamse. Sedel je na tnalico, nabijal puško in se molče sam s seboj pogovarjal: „Sedaj me je mama doma že pogrešila, ko me od nikoder ni. Zasluti, pogleda za dimnik, ne najde tam več puške in bo kaj vedela, kje sem. Tako ostro mi je prepovedala, ko sem samo namignil. To jo bo skrbelo. Ne morem pomagati, nisem mogel več poslušati.“

Joža je razbrskal žerjavico, vzel iz nje drobnejši krompir in ga koj pojedel, čeprav je bil kaj pičlo pečen.

„Včeraj sem videl ženske, katerih močje trpe v vojski. Celó taka je bila vmes, ki so ji moža že ubili. Vide! sem jih piti vino, da je od mize teklo. Podpore, podpore! Zato pa vojske ni konca.“

Joža je izgrebel še drugi krompir. Ni mogel čakati, da bi se bil do dobrega prepeknel.

„Naš ata je pa tri tedne pred začetkom vojske umrl. Oh, nas je ostalo z mamo vred kar sedem in izmed vseh otrok najstarejši sem jaz, ki jih še šestnajst nisem dopolnil. Zemlje pa niti za ped, glave skrivamo pod tujo streho, denar pa komaj poznamo. Mislim, da na fronti ne more biti dosti huje, ali pa nič. Seveda, nas nihče ne vidi, ker jim ne pomagamo ubijati. Podpora, podpora! Imam pa že rajši ata doma pokopanega, kakor pa podporo. Prav za prav sem pa po podporo danes kar sam prišel.“

Dobro, da ga nihče ni videl, ker je bilo kaj smešno videti, ko je sestradani, premraženi in ves zašiti nedorasli fantič potrkal s staro, rjasto puško ob tla kakor zrel mož, katerega je skrb za družino pognala na prepovedana pota.

„Mama se boji, da me zaloti stari nadlovec, ki zna komaj nekaj besed po

naše. Naj me. Kaj prida me ne morejo zapreti. Bom že prestal. Če bi pa streljal name, bom pa še jaz nanj. Mislim, da izmed vseh vojsk, kar se jih sedaj vojskuje, ni nobena tako pravična kakor bi bila moja.“

Joža se je pri ognju grel. Tudi v noge ga ni več tako zeblo.

„Še bolj se pa mama boji, da mi puške ne raznese. Hudo narobe bi se naredilo. Samo, mama, jaz ne morem več gledati v vedno lačne oči svojih bratcev in sestric. Saj ti še ne veš, kako jih imam rad. In, mama, če naj še ti omašaš? Saj se na vse strani bojim, pa ne morem drugače.“

Stopil je k oknu. Kakor bi gamsi čutili njegovo stisko, so se primeknili čisto blizu kočje. Joža je prislonil in pomeril.

„Pok! -ok, -ok, ok,“ sta se razlegla strel in odmev.

Razkadil se je dim. Kmalu nad kočjo je ležal v krvi levi kozel, najtežji izmed tropa enajsterih.

Joža je stekel navkreber, pritisnil usta h krvaveči rani in pil gorko kri. Ne zato, da bi laže hodil po gorah, kakor je slišal praviti, ne, lačen je bil. In krvi je bilo škoda. Enkrat bo le manj treba jesti, da bo več ostalo za male.

Dokaj po Marijinem zvonjenju je stopil Joža z nalepljeno brado in brki, kakor starček, ves sključen pod težkim nahrbtnikom, na domači prag. Otroci so že vsi spali, mama ga je pa še čakala. Voščil je dober večer. Mama pa: „Ti smrkvavec ti! Kaj sem ukazala? Sem mislila, da me bo od same skrbi konec.“ Ko je pa Joža povedal, da bodo za njen god na svečnico jedli meso, ni mama vedela, ali bi jokala, ali bi se od veselja smejala.

Se enkrat je moral Joža tisto noč na Razgledno planino. Gams je bil težak, ni mogel vsega hkrati prinesiti.

Vojska se je že davno umirila, ko se je šele razvedelo, da je najemnik lova, Švicar po rodu, ukazal tujemu nadlovcu, naj vsako leto vsaj petdeset živali postreli in meso razdeli lačnim revežem. Reveži so dobili na ta ukaz z gorá samo toliko mesa, kolikor so si ga sami znali vzeti. Druga divjačina je pa romala na ne ravno prazne gosposke mize.

Nadlovec je odšel iz naših krajev.

Alešovemu Jožu so večkrat ponujali službo lovca, pa je ni maral sprejeti, češ da se utegnejo še povrniti časi, ko bo ta ali oni spet moral sam hoditi za majhne otroke s puško v gore po podporo. In če bi bil izmed sto samo eden tak, kako naj ve, koga naj ne preganja.

Slovenska prosvetna zveza priredi v četrtek, dne 23. januarja ob 10. uri dopoldne v svojih prostorih v Celovcu sestanek mož in gospodarjev. Predvidena sta dva govora o delu in položaju slovenske narodne družine. Zaključek po 12. uri opoldne.

Ludmannsdorf — Bilčovs. (Ljudsko gibanje.) Naj nismo zadnji s poročilom o ljudskem gibanju v fari. V minulemu letu je bilo pri nas rojenih 26 otrok in sicer 15 fantov in 11 deklet. V primeri s predlanskim smo napredovali za 4 novorojenčke. Nezakonski so bili lani trije, predlanskim pa eden. Umrlo je v fari lani 11 oseb: 7 moških in 4 žene. Odrasli rajni so dosegli lepe starostne številke, tako Polančev oče v Želučah 86 let, stari Koban v Velinji vesi 85 let, stara Dobičnica 81 let, Pečičarica na Potoku 79 let, Odrejev na Mali gori 65 let, Kordelca na Moščenici 79 let. Otroci je umrlo pod 14 let 4. Poročena sta bila lani samo dva para v domači fari, dva para pa drugod. Sv. obhajil je v minulemu letu bilo razdeljenih 6374. V splošnem torej beležimo lepe številke in prav vesel napredek in dal Bog, da bo novo leto vsaj enako uspešno, če ne boljše!

Griffen — Grebinj. (Bilanca lanskega leta.) Napredujemo po številu rojstev in nazadujemo v številu umrlih. Imeli smo lani 45 krstov, to je za 10 več od predlanskega. Umrlo je skupno 23 oseb, predlanskim pa 26. Nanaglo ma je zgrabila smrt 44 letnega gospodarja Jakoba Kornaus. Umrlo je v celoški bolnici. Primož Kariš, stari Hartank, je ob svoji smrti prekorajil že 82. leto. Svoječasno je kmetoval visoko v hribih in se nato s svojo drugo ženo

preselil v trg. V adventu sta nas zapustila 79 letni Jožef Izak, pd. Gorenček, na sveti večer pa je bil pogreb malo mlajše vdove po Andreju Plazniku, Barbare roj. Wernig, znane dobrotnice ubogih. Gorenček se je bil pred leti z družino priselil od Št. Ruperta in bil eden najpridnejših kristjanov. Svoje verske dolžnosti je vzorno vršil. Pod voz je prišel Plaznikov hlapec Martin Sušec. Vozil je les iz gore in si pri padcu poškodoval glavo in rebra. Zdravi se sedaj v svoji hišici. — Zadnji teden smo v naši fari imeli sv. misijon, nemški. Spovedi je bilo 500, obhajil tisoč.

Nekaj reklame. — Slika, ki jo priobčujemo v tej številki, govori sama zase za tiste, ki so že kedaj izgubljali svoje živce na deski, zvani „šahovnica“. Predstavlja namreč dva naša vrla možakarja, globoko zatopljena v skrivnostno kraljevske igre šaha. In prav radi verjame mo trditvi našega fotografa, da sta bila tako zelo zaveravana v svoj „leseni“ dvo-boj, da hudomušnega svojega tovariša z aparatom niti nista opazila. Naj bo jima današnji posnetek fotografavo in naše novoletno darilce! — Šah med nami ni neznana igra. Svoječasno je v rožanskem Šentjakobu obstojal pravcati

fot. Nog.

šahovski klub društvenikov, kateri so se smeli ponašati z že uprav mojšter-skim znanjem. Starejše semestre naših akademskih vrst odlikuje prava „šahovska“ strast in radi se pomerijo na lesenem bojišču v leseni vojski, ki pa zahteva neverjetno veliko prebrisanosti in miselne logike. Veliki turnirji šahovskih velemojstrov pa so naravnost nekaka tekma narodov v inteligenci in strategiji. Če se ne motimo, je trenutni svetovni mojster Rus Aljehin. Med nemškim narodom je šah zelo priljubljen ter je v zadnjem času celo neke vrste vzgojno sredstvo. A tudi Slovenci nič ne zaostajamo za njimi in smemo se ponašati z dvema velemojstroma evropskega slovesa. — Slutimo, da so se iz sedanje svetovne vojne navzeli dokaj borbenosti in bojevitosti tudi naši fantje in močje, in naj jih z današnjo reklamo napotimo, da se še oni pomerijo v kraljevski igri. Naš tednik jim bo pri njihovem novem športu rad v pomoč in pobudo.

Augsdorf — Loga ves. Redko lovsko srečo je imel ob novem letu na dopustu se nahajajoči podčastnik Hanzej Schwann, pd. Mežnar. V jutranjem svitu je v preteku pol ure ustrelil kar tri lisice. Celó njegov oče, ki je star „nimrod“, je dejal: „Kranjski hdir, jes že 50 let hodim na jaho, pa še nisem mov te sreče!“ Upamo, da se bodo dobremu lovcu skazale hvaležne naše gosposkinje in da mu bodo poslale za prihranjene kokoši na fronto vsaj po enega „čibeja“. — Dne 21. decembra se je naša fara zavila v žalost. K zadnjemu počitku smo spremljali ženo v najboljših letih, Ano Strauss, pd. Rezicko v Dobu. Zmiram skrbno in delavno gosposkinjo je nenadno zadela srčna kap. Za njo žalujejo mož in vsi otroci prvega zakona, katere je ljubila in vzgajala z ljubeznijo in skrbjo prave matere. Domači pevci so ranjki zapeli žalostinke na domu in ob grobu, č. g. župnik Kanduth so v ganljivem nagovoru orisali njene izredne vrline. Naj počiva v božjem miru! Rezicevi družini izrekamo toplo sožalje!

Mallestig — Malošče. Napokojeva družina v Teharčah je bila v zadnjem času hudo prizadeta. Par dni pred prazniki je nenadno zbolel 21 letni sin Hanjžek. Prepeljali so ga v bolnico, a mu zdravja niso mogli vrniti. Dne 21. decembra so blagega mladeniča pokopali ob številni udeležbi pogrebcev na domačem pokopališču. Ranjki je bil

miren, delaven in značajan fant in je bil splošno priljubljen. Njegova izguba je najbolj hudo prizadela očeta 64 letnega Jožefa Wilča. Od silne potrnosti za sinom je zbolel in se vlegel, ne da bi več vstal. Dva tedna po sinovi smrti so pogrebni zvonovi zazvonili tudi njemu. Pogreb očeta-posestnika se je vršil v nedeljo 5. januarja. Zadnjo čast so pokojniku izkazali pevci, ki so se ljubitelju slovenskega petja oddolžili z žalostinkami na domu in grobu. Č. g. župnik Ožgan so se od očeta poslovili v lepem nagrobnem govoru. Oče je hvalevredno pozornost tudi zaslužil, ker je bil dober sosed, zaveden član narodne družine in dober katoličan. Za zadnjo ljubezen se je v imenu ranjkega in njegove družine na grobu zahvalil njegov sosed Ignac Woschitz. Sveti naj Napokojevemu očetu večna luč, zaostali ženi, sinu in hčerkam izrekamo naše toplo sožalje!

Ostali drobiž: V Celovcu je govoril tiskovni šef propagandnega ministrstva ministerial-dirigent Hans Fritsche. — V deželo je prispel vodja Hlinkove mladine Alojz Maček in bil v Beljaku svečano sprejet. — Pri smučanju se je ponesrečil 9 letni Pavl Srienz iz pliberške okolice. Smučka palica mu je raztrgala levo lice. — V Dravo je zavozil med vožnjo v Velikovec vlačilec posestnika Petra Droboscha iz Žitare vasi. Poškodovan ni bil k sreči nihče, stroj sam so dvignili iz vode s pomočjo škripčevja. — S flobertovko se je obstrčil 15 letni Janez Martič iz Ročice pri Kotmarji vasi. — 8. januarja je bil smrčen na smrt obsojeni vlomilec 29 letni Janez Nassan. Na vesti je imel 30 tatvin oz. vlovov. — V Celovcu je gostoval član dumajske opere Anton Dermota, ki je iz Notranjskega.

Naše gospodarstvo

Steber kmetije.

Kakor mora človek jemati proti različnim boleznim različna zdravila, tako tudi pri živalih vcepimo proti različnim boleznim različna, samo na potek te bolezni vplivajoča cepila. Cepila niso strupena in ne zmanjšujejo vrednosti mesa, ako se mora žival kljub temu zaklati. Razlikovati moramo pa tudi še z ozirom na dolžino časa, v katerem so živali proti tej bolezni, proti kateri se je cepilo, zavarovane, tri različne vrste cepljenja. So to: varnostno, zasilno in zdravilno cepljenje. Prvo se izvaja samo v hlevih, kjer so še vse živali popolnoma zdrave, in drži nekaj mesecev, najmanj tri. Drugo in tretje v hlevih, kjer so se pojavili že znaki obolenja; to drži nekaj tednov, najmanj tri. Po tem času cepilo ne štiti več živali in je potrebno ponovno cepljenje. Te dobe, ki sem jih tukaj navedel, veljajo samo za rdečico. Pri večini drugih bolezni poznamo samo zasilno in zdravilno cepljenje.

Rdečica napada vse svinje, ki so starejše od sedmih tednov in le v izjemnih slučajih zbolijo tudi mlajši prasci. Tudi človek je za njo sprejemljiv in sicer samo lokalno in tudi v tem slučaju samo tedaj, ako pride človeška kri v dotiko s svinjsko krvjo, ako ima mesar, ki raztelesuje na rdečico poginulo ali zaklano žival, na roki kakšno rano. Tedaj se mu lahko pripeti, da ga bo začela rana čez par dni srbeti, roka otekati in trajalo bo nekaj tednov, preden bo spet vse dobro.

Imamo še svinjsko kugo, ki prihaja ob vsakem letnem času in je bolj nevarna od rdečice, ker prihaja bolj polagoma in jo gospodinja navadno zapazi šele, ko je že polovica ali še več svinj bolnih. Živali dobe vročino, so omočene, zraven pa še kažejo nekoliko teka. Tudi njo zdravimo s cepljenjem.

Nadalje imamo še paratifikus, ki napada le prašiče do največ 6 mesecev stare. Navadno zbolijo le prasci, dostikrat komaj en dan stari. Kaže se bolezen v obliki driske in težkega dihanja. Zdravi se istotako s cepljenjem.

Tekom letošnjega leta se je začela v naših krajih širiti tudi ohromelost svinj. Ta bolezen, ki je zelo nalezljiva, napada svinje vsake starosti in se kaže v obliki ohromelosti. Vročina je srednje visoka. V začetnem štadiju večkrat opazujemo bruhanje, pozneje

večjo občutljivost živali, nemir in nazadnje ohromelost, apatijo in smrt. Vse to se odigra v teku par dni. Umrljivost znaša nad tri četrtine. Zdravila proti tej bolezni še nimamo in zato so zakoniti ukrepi zelo strogi. Vsak gospodar, ki to bolezen v svojem hlevu zapazi, je dolžan to takoj prijaviti, in ako se ugotovi, da je res ohromelost svinj, tedaj se vse živali prepeljejo v celovško klavnico in se tam pokoljejo. Meso se da šele po posebni proceduri v promet. Škoda, ki jo gospodar utрпи, se mu krije in sicer deloma iz donosa za meso, deloma iz „Seuchenfonda“.

(Konec sledi.)

Teža doma zaklanih svinj in prašičev se v Vzhodni marki običajno ne določuje po ogledovalcu mesa ali živinozdravniku, marveč je za vso pokrajino enotno določena z 90 kg na žival. Kdor bi pri tem bil prikrajšan, sme zahtevati uradno tehtanje, pri čemer se teža zaklane živali določi z odtegnitvijo ene petinke žive teže. Prošnjo za uradno tehtanje je treba staviti pred klanjem. Za teleta, ovce in govedo enotna teža ni določena in mora biti vsaka žival pred kolino uradno tehtana.

Zajčje meso ni na karte. Ob priliki štetja živine so števni komisariji zapisovali tudi število domačih zajcev. Nekatere neodgovorne osebe so zaradi tega razširjevale med ljudi govorico, da bo zanaprej zajčje meso zaračunano na mesnih kartah. Nekateri vsled tega niso prijavili celotnega števila svojih zajcev, drugi zopet so nekaj dni pred štetjem večino zajcev poklali. Sedaj opozarjajo listi na neresničnost in kaznivost te govorice ter poudarjajo, da so domače zajce šteli iz statističnih namenov tudi že v mirnem času.

Črvi se zaredijo v oljučah pri onih svinjah, katere morajo živeti v mokrih, nečistih in vlažnih hlevih. Kajti pljučni črvički se morejo ohraniti samo v vlaži. Kako odpravimo to nevarno obolenje? Prvo, kar je potrebno, so suha hlevska tla, s katerih odstranjujemo nastiljo z blatom vsaj vsak drugi dan. Živalim pa pokladajmo močno hrano, ki bo črve kmalu odpravila. Ta bolezen sicer običajno ni smrtna, vendar pa po njej živali hirajo in hujšajo.

Kako preženemo ozeblino? Najboljše so proti ozeblinam menjavajoče se kopeli. Ozeble noge kopljemo najprej v vodi, ki ima do 40 stopinj, in vodo med kopanjem segrevamo še do kakih 45 gradov, da postane koža sveže rdeča. Takoj nato denemo noge v mrzlo kopel, da koža vidno zbledi. Potem spet v toplo in navrh mrzlo kopel. Najbolje kopljemo noge zvečer, nakar jih namažemo s kako kremo in za noč obujemo nogavice. Važno je, da ozeble noge varujemo pred novim mrazom. Kdor nosi debele nogavice, pa obuva ozke čevlje, da ga čevlji kjerkoli na nogi tišči, bo dobil ozeblino prav na mestu pritiska. Tam namreč v nogi ni dovolj krvi in zato je zmrzlina učinkovita.

Prva pomoč pri opeklini. Mlada gospodinja, ki se že suka okrog štedilnika, ima večkrat to smolo, da si prav pošteno opeče prste ali karkoli že. Takoj po opečenju naj si namaže boleče mesto z oljem, nanj pa potrese nekoliko soli. Prst pa naj drži nekaj časa nad vročim štedilnikom, da se sol počasi na niem stopi. To sredstvo je zelo dobro. Ne sme se pa prestrašiti, ker bo v začetku zelo peklo, a to traja le, dokler drži prst nad štedilnikom.

Čebele so važen činitelj pri oplajanju sadnega drevja. Oploditev sadnega drevja pa je prvi predpogoj za dobro sadno letino. Čim več čebel bomo imeli, tem bogatejša bo sadna letina! Posvetimo torej sedaj pozimi vso skrb našim čebelam, da jih ohranimo pri življenju in zdravju!

Cene v januarju. — Za Južno marko so v januarju za žito veljavne za producente franko oddajna postaja sledeče cene: Pšenica 24, 60, rž 19,90, oves 17,60 (plus doklada 70 pf na stot), ajda 17.— mark za meterski stot. Cene za moko franko sprejemna postaja: mehki pšenični zdrob 43,35, pšenična moka 38,15, ržena 26,65, tipa 13,70, 25,75 mark za 100 kg. Dobavne cene pekov in trgovcev se zvišajo pri stotu za RM 1,60. — Slama: ržena 3,30, pšenična 3,10, ovsena 3.—, ječmenova 3.— franko oddajna postaja.

Po svetu naokoli

O živalskem razumu.

Kdor meni, da nimajo živali razuma, se moti. Celo misliti znajo. Ne sicer tako kot ljudje, ali vendar nekatere tako ostro, da se čudimo. Veliko je pri tem naučenega, ali mnogo tudi prirojenega. Katere živali so najbolj nadarjene, o tem so si ljudje različnega mnenja. Prirodopisci pravijo, da so ptice najpametnejše, meščani, da psi in mačke, lovec pa smatra lisico za najbolj nadarjeno.

V nekem živalskem vrtu je neka opica večkrat ukradla čuvaju ključe iz žepa in sama z njimi odprla kletko, ko je čuvaj odšel. To je sicer izredno prebrisan, ali čudno ni. Saj je večkrat gledala, kako čuvaj s ključki odpira kletko, pa ga je le oponašala. Tudi pri psih in mačkah zapazimo večkrat slično prebrisanost. Večji je bil razum nekega ovčarskega psa, ki je pazil na čredo, medtem ko je pastir ležal v senči in spal. Ko je namreč pes zapazil, da se bliža gospodar, je hitro s tacami in lajanjem zbudil pastirja, da bi ga gospodar ne kregal.

Nekoč je na Francoskem zasledovala lisico tropa psov. Mimo pripelje tovorni vlak. Lisica dirja, kar jo nesejo noge. Pridirja do vlaka in skoči na stopnico zadnjega voza ter se reši. To kaže izredno razvit razum.

Nekie je neka gospa našla mladega kosa, Negovala ga je in na poletje izpustila. V pozni jeseni se je kos vrnil, potrkal na okno in ostal pri ženski celo zimo. Ptice sicer ne smatramo za razumne živali, štorcklje pa za prav neumne. In vendar se je zgodilo tole: na dimniku nekega mlina sta snezili dve štorcklji. Mlinar ju je hotel preonati. Pa je zakuril ognjišče z dračiem. Štorcklji sta čez noč zamašili dimnik z vejami in blatom, da bi se obvarovali dima. Torej le niso štorcklje tako neumne živali.

Neki potnik dospe v afriško mesto Kairo. Zalo se začudi, ko opazi, da letajo po drevju drobne pastiričke, ki jih sicer v Afriki ni videl. Neki Beduinec mu to pojasni:

„Da, glejte, gospod, v Afriki pride na jesen vse polno drobnih ptičev, da se tu ogrejejo. Ker pa nimajo denarja, da bi si kupili prevozni listek na parnikih, si izberejo svoj prostor na hrbtu štorcklje ali drugih velikih ptičev. Pastiričke ne zmorejo poleta čez morje, za to so prešibke. Pa jih večji ptiči vzamejo s seboj. Ptiči še poznajo ljubezen do bližnjega. A lah je velik.“

Najmodrejša žival je slon. Ni le pameten, temveč tudi dobrodušen. Slon ne bo nikoli napadal. Tudi ne žensk in otrok, ki so mu najljubši tovariši. Trga jim cvetice, nosi otroke na rilcu okrog in jih varuje pred zvermi.

Najmanjša država v Evroni je mesto Vatikan, ki obsega le 0,44 km² in ima 1044 prebivalcev, 677 moških in 367 žensk.

V Evroni je 13 mest, ki imajo več ko en milijon prebivalcev, v Ameriki 8, v Aziji 9, v Avstraliji 2, v Afriki 1.

Kako računaio Mohamedanci svoja leta? Mohamedanci ne štejejo leta od Kristusovega roistva kakor mi, temveč od selitve preroka Mohameda iz mesta Meke v Medino, to je 16. julija 622. Zato štejejo mi 621 let, 6 mesecev in 15 dni več kakor Turki.

V Španiji je pretekli teden divjal silen vihar, ki je napravil ogromno škodo. Obenem je padal sneg ter zavlada tak mraz, kot ga v Španiji ne pomnijo niti najstarejši ljudje.

Po naročilih ameriških listov se Združene države severne Amerike pogajajo s Kanado za odstopitev transkanadijskega koridorja, ki bi vezal Združene države po suhozemski poti z Aljaško.

Norvežani so prvovrstni smučarski skakači, njihova elita pa tvori razred zase v svetovni listi najboljših mojstrov v tej športni panogi. To pa ni nič čudnega, če pomislimo, da imajo Norvežani nad 700 različnih smučarskih skakalnic, na katerih se vežbajo njihovi smučarji, pri katerih je skakalni šport že od nekdanj na zelo visoki stopnji.

Pivo iz sirotke. Nemški kemik dr. Roeder je iznašel postopek za izdelo-

vanje piva iz sirotke. Množina v starem rajhu razpoložljive sirotke se ceni na 5 milijonov hektolitrov, kar bi odgovarjalo 495.000 meterskim stotom ječmena. Osminka vsega v državi producirane piva bi se lahko izdelovala iz sirotke, pri čemer bi se na ječmenu prištedila svota 20 milijonov mark. Iz sirotke pridelano pivo je po okusu, barvi in redilnosti povsem enako ječmenovemu pivu, vsebuje pa samo 1,4% alkohola, zato pa dvakratno več ekstrakta kakor običajno pivo. Bajje je pivo iz sirotke prav osvežujoče.

Kako se branimo prehlajenja? Mnogo nas je, ki nam škoduje vsak najmanjši prepih. Zato je potrebno, da si grlo na kak način zavarujemo. Dobro sredstvo za to je vdihavanje jodove tinkture. To storimo na ta način: na košček vate kanemo kapljico jodove tinkture. Omočeno vato primemo z dvema prstoma in jo držimo v ustih. Sedaj vdihnemo skozi usta in nato izdihnemo skozi nos. Tako vdihavamo in izdihavamo par minut. To delamo zjutraj in zvečer. S tem postopanjem preprečimo nastop prehlajenja za dotični dan in tisto noč. Seveda, če smo že prehlajeni, nam to ne bo mnogo pomagalo.

Pajek kot barometer. Neki ogrski profesor je dolgo vrsto let opazoval življenja pajkovo in ugotovil, da je ta živalca zanesljiv napovedovalec vremena. Ugotovil je tole: 1. Ako je pričakovati deževno ali vetrovno vreme, tedaj skrajša pajek tiste niti, ki drže njegovo mrežo. 2. Ako pa se bliža lepo vreme, tedaj podaljša te niti. 3. Pajek ostane kakšenkrat v svojem skrivališču in si ne upa iz njega. To je gotovo znamenje za skorajšnji dež. Za pajka nima smisla, da bi se podajal na lov in da bi spleta mreže, ker v deževnem vremenu mušice ne letajo okrog. 4. Ako pa pajek spleta svojo mrežo še tik pred nastopom noči, tedaj lahko z gotovostjo računamo, da bo noč jasna in ne prehladna. Prav gotovo ima pajek čut za bodoče vreme, in sicer boljši kot vsak barometer, ker sluti spremembo vremena že par ur pred njim.

Smeh je zdrav

Previdnost. Ona: „Ko bova mož in žena, si bova vse skrbi in težave pošteno delila.“ — On: „Pa, dragica, kakšne skrbi naj bi imela?“ — Ona: „Ali misliš, da ne bom rabila nobene obleke?“

Dobro je mislil. Grogga je postal vdovec. Bolniški sestri, ki je rajni stregla, je pisal tole pismo: „Sporočam, da Vam ne bo treba več streči moji ženi, ker se je preselila v lepšo večnost. Za Vašo tozadevno prijazno pomoč se Vam kar najtopleje zahvaljujem.“

Otroška usta. Mali Mirko k očetu: „Slišiš, oče, kako se mati spet krega in vpije! Če se ti ne bi bil ženil, kako lepo in mirno življenje bi midva imela!“

Zmazal se je. On: „Pa sem bil res neumen, da sem te vzel za ženo.“ — „Pa, Janez! Nekoč si me nazival svojo največjo srečo, sedaj pa tako govoriš o meni.“ — „No, ženka, pravilno me razumi: čim neumnejši je kdo, tem večjo srečo ima.“

Slabo je razumel. Pred sodnijo. Sodnik obtožencu: Odločite se, kaj vam je ljubši: dva dni zapora ali deset mark? — Obtoženec: „Potem bi že rajše prošil za deset mark, gospod sodnik!“

Klic od zadaj. Na zborovanju. Govornik je poudarjal: „Mož, ki popušča, kadar je v krivici, je moder! Kdor pa popušča, če je v pravici, je . . .“ „Je oženjen!“, se je glasil rezki klic iz dvorane.

A tako! V drugem razredu beljaškega vlaka sta sedela dva Rožana. Gledala sta skozi okno in spazila v zraku letalo. Pa pravi prvi drugemu: „Ne bo dolgo trajalo, bomo pa mi tudi leteli!“ — Drugi prvemu: „Imaš ti tudi vozovnico za tretji razred?“

Tifus. „Kaj manjka staremu Korajmanu?“, vpraša zaskrbljeni sosed Marka. — „Tifus ga muči, Marka!“ — „Pa je hudo?“ — „Pri tifusu ni druge rešitve, Marka, kakor da znori ali pa umre. Sem sam poizkusil.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — **Tiskarna** J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17.

Veljavna je inseratna tarifa 1.